

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ

У статті розглядаються питання, пов'язані з навчанням студентів, курсантів і слухачів ВВНЗ важливих аспектів перекладу лексики, що відображає сучасні реалії життя нашої країни.

Ключові слова: реалії, алюзії, аббревіатури, неологізми, ідіоми, синонімія, фонові знання, асоціативні ряди.

Постановка проблеми. Сьогодні, у зв'язку з надзвичайно динамічним характером розгортання подій в Україні – пережитою Революцією Гідності, зміною влади, анексією частини території держави, веденням бойових дій у її східних регіонах, позачерговими президентськими і парламентськими виборами – значно зростає інтерес громади до суспільно-політичної тематики.

Лексика чутливо реагує на всі зміни життя суспільства. Зацікавленість науковців викликають особливості структурно-семантичної і морфолого-синтаксичної організації лексем та багатокомпонентних словосполучень, що відповідають реаліям українського суспільно-політичного життя останнього десятиріччя в англомовній комунікації. Найбільш характерні труднощі перекладу текстів суспільно-політичного спрямування, головним чином, пов'язані з передачею безеквівалентної лексики, власних назв, багатозначних слів, аббревіатур, неологізмів, образної фразеології.

Відповідно, актуальною є проблема формування у студентів, курсантів, слухачів вітчизняних вищих військових навчальних закладів компетентності у перекладі назв політичних партій, громадських організацій, державних установ, органів влади, найменувань посад, а також алюзій та ідіом, для розуміння і передачі яких необхідні глибокі фонові знання. Тому **метою цієї статті** вважаємо дослідження особливостей перекладу сучасної термінології, яка відображає реалії життя нашої країни, що є запорукою точності її передачі англійською мовою, запобігання випадків крос-культурного непорозуміння й організації успішної професійної діяльності із зарубіжними партнерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переклад, на думку відомого вітчизняного науковця у галузі методики викладання іноземних мов О.Тарнопольського, є п'ятим допоміжним видом мовленнєвої діяльності (на відміну від чотирьох основних – говоріння, аудіювання, читання та письма) [7, с. 28-29].

Навчання його – окремий курс, оскільки переклад ніколи не буває причиною розуміння, він може бути тільки його результатом, тобто перекласти на рідну мову можна лише повністю зрозумілий текст. Адже текст перекодовується у код власних смислів читача / слухача, які інтегруються у його вищому коді – коді думки. Цей код смислів (думки) не має прямого відношення до будь-якої національної мови, він суто індивідуальний, складається із символів, образів, емоцій, уявлень, набутих у життєвому досвіді людини. Прочитаний текст, інтегрований у власному вищому смислового коді читача, зберігається там у вигляді згорнутого символу або системи символів. Щоб відтворити цей текст у коді, як рідної, так й іноземної мови, символ (символи) потрібно знову “розгорнути” до рівня мовлення, але це вже буде інший текст, створений самим читачем на основі прочитаного.

Таким чином, текст спочатку розуміється, результатом чого є “згортання” його до власного смислового символу (символів), закодованого у вищому інтегрованому коді людини, а потім, коли є необхідність відтворити прочитане, символ “розгортається” до мовлення (будь-якою потрібною та відомою людині мовою). Отже, перекладається не стільки текст-оригінал, скільки те, що і як зрозумів його перекладач [7, с. 93-94, 154].

Базовим компонентом професійної компетентності перекладачів вітчизняний вчений І. Бахов називає професійну міжкультурну компетентність, яка забезпечує можливість перекладачеві виконувати роль міжкультурного медіатора у встановленні ефективної взаємодії та взаєморозуміння між представниками різних культур. Ефективність міжкультурного медіатора визначається здатністю перекладача оцінювати ступінь культурної розузгодженості, долати міжкультурні бар'єри, інтерпретувати коди чужої культури, перетворювати комунікативну ситуацію перекладу з рівня невизначеності до рівня смислової єдності [1, с. 185].

Подібної думки дотримується й інший дослідник Н. Слободянюк, який вважає, що переклад є актом і результатом не лише міжмовної комунікації, міжмовної номінації, але й міжкультурного спілкування, у процесі якого здійснюється адекватна заміна культурно-національного коду однієї мови кодом іншої [6, с. 53]. Тому особливого теоретичного і практичного інтересу у перекладознавстві набула проблема передачі національно-культурної специфіки однієї мови іншою.

Виклад основного матеріалу. Термін “реалія” досить поширений в перекладознавстві, етнолінгвістиці та лінгвокраїнознавстві. У цих галузях філології під терміном “реалія” розуміють слова і словосполучення, що позначають специфічно національні предмети та явища, реальні факти, характерні для культури того чи іншого народу. Такі мовні засоби передають національно-історичний колорит епохи, явища, предмета.

Класифікації реалій були зроблені багатьма авторами. Одна з них запропонована російськими науковцями С. Влаховим та С. Флориним, які розглянули реалії під різними кутами зору [4]. Класифікація реалій має, на їх погляд, поділ за предметною ознакою та поділ за місцевою ознакою.

Поділ на групи за предметною ознакою включає: географічні реалії, етнографічні реалії та суспільно-політичні реалії. Останні називають: адміністративно-територіальний устрій (адміністративно-територіальні одиниці, населені пункти), органи та носіїв влади, факти суспільно-політичного життя (політичну діяльність та діячів), патріотичні та суспільні рухи (і їх діячів), соціальні явища та рухи (і їх представників), звання, титули, звернення; навчальні заклади і культурні установи; стани та касти (і їх членів); станові знаки і символи; військові реалії, зброю, обмундирування, військовослужбовців і командирів тощо.

Прикладами таких вітчизняних суспільно-політичних реалій можуть бути: *pro-Russian and pro-Western camps* – проросійські та прозахідні сили, *ex-Communists* – колишні комуністи, *the “Svobodites”* – члени Всеукраїнського об'єднання “Свобода”, “свободівці” та інші.

Поділ реалій за місцевою ознакою є деякою мірою умовним, оскільки реалії можна віднести до тієї чи іншої групи з урахуванням двох пов'язаних між собою критеріїв: 1) національної приналежності об'єкта, який позначає реалія (її референта) та 2) мов, задіяних у перекладі [4, с. 51].

У площині однієї мови подальший розподіл включає слова даної мови: а) національні; б) локальні; в) мікролокальні; а також чужі реалії – або запозичення, тобто слова іншомовного походження в словниковий склад мови, або кальки, тобто поморфемні або послівні переклади найменувань чужих для даного народу об'єктів, або транскрибовані реалії іншої мови: а) інтернаціональні; б) регіональні. У площині пари мов: зовнішні реалії – однаково чужі для обох мов [4, с. 68].

Національні реалії називають об'єкти, що належать даному народу, даній нації, але чужі за межами країни. Локальні реалії, на відміну від національних, належать не мові відповідного народу, а діалекту, мові менш значної соціальної групи. Мікролокальними згадані дослідники називають такі реалії, сфера вживання яких обмежена лише одним містом чи селом. “Чужими” реаліями науковці називають запозичення (тобто слова іншомовного походження, що увійшли до словникового складу мови), кальки (тобто поморфемний або послівний переклади найменувань чужих для даного народу об'єктів), а також транскрибування реалій іншої мови, часто свого роду неологізми. Інтернаціональні реалії

фігурують у лексиці багатьох мов й увійшли до відповідних словників, зберігши при цьому своє національне забарвлення.

Особливістю інтернаціональних реалій є те, що їх зміст може відрізнятися від первісного: наприклад, *кіборг* (англ. *cyborg*), скорочення від “кібернетичний організм” у медицині – біологічний організм, що містить механічні або електронні компоненти; у науковій фантастиці – нереальна істота, напівлюдина-напівмашина, з вересня 2014 року в вітчизняних засобах масової інформації та соціальних мережах перетворився на назву українських бійців – героїчних захисників донецького аеропорту.

Регіональними називають реалії, які поширилися серед кількох народів, зазвичай разом з референтом, – такі, що увійшли в лексикон декількох мов. Поділ за тимчасовою ознакою відносить реалії до однієї із запропонованих груп: сучасні реалії та історичні реалії.

До сучасних суспільно-політичних реалій можемо віднести, приміром: *green men* – зелені чоловічки (саркастична назва російських військових без відзнак на одязі та техніці, які у складі спецпідрозділів проводили таємні операції із захоплення і блокування об’єктів у ході російського вторгнення в Україну в 2014 році), *vatnik* – ватник (предмети верхнього одягу: від теплої сорочки до тілогрійки, особливо характерні для виправно-трудова колоній (таборів) у різних районах Росії, з 2013-2014 років почав означати малоосвічених та здебільшого проросійські налаштованих громадян, чия соціально-політична позиція була суттєво спотвореною внаслідок перманентного впливу російської пропаганди), *titushki* – тітушки (збірна назва найманців, часто кримінальних елементів, які використовувалися українською владою для застосування фізичної сили й участі в масових сутичках, зокрема, для перешкоджання діяльності опозиційних активістів).

Авторитетний лінгвіст, відомий перекладач іспаномовної літератури В. Виноградов на основі предметного розподілу реалій, запропонованого С. Влаховим та С. Флориним, створює власну класифікацію, включаючи в неї: ономастичні реалії (антропоніми; топоніми; імена літературних героїв; назви компаній, музеїв, театрів, магазинів тощо) та асоціативні реалії (вегетативні символи; анімалістичні символи; колірну символіку; фольклорні, історичні та літературно-книжкові алюзії; мовні алюзії [3, с. 34].

Сучасними прикладами ономастичних реалій (топонімів) є “Межигір’я” (а також саркастично – “Мегажир’я”) – назва місцевості та колишньої урядової резиденції в селі Нові Петрівці Вишгородського району Київської області, що незаконно перейшла у приватну власність В. Януковича, і для більшості українців стала символом корупції президентського масштабу та “музеєм корупції” – *Viktor Yanukovich's Mezhyhirya palace showing the opulent lifestyle enjoyed by Ukraine's fugitive leader*; Волноваха – місто районного підпорядкування на півдні Донецької області, яке стало відомим всьому світу через кривавий напад бойовиків на українських військових у травні 2014 року, обстріл автобуса з мирними жителями 13 січня 2015 року та Марш миру “Я-Волноваха”, проведений на знак солідарності з українцями в багатьох країнах світу – *day of mourning for victims of Volnovakha tragedy*.

Прикладами асоціативних реалій (колірної символіки) можуть бути: *in Post-Orange Ukraine* – в Україні після подій Помаранчевої революції 2004 року, *they came to replace “red directors”* – вони прийшли на зміну “червоним директорам” (тобто директорам великих підприємств, які отримали свої посади за часів СРСР). До асоціативних реалій (вегетативних та анімалістичних символів) відносимо такі неологізми, як *ukrop* – кріп, назва поширеної городньої культури спочатку перетворилася на позначення (з негативним відтінком) українських бійців в охопленому війною Донбасі, а згодом стала популярною серед патріотично налаштованих цивільних й отримала розшифрування “український опір”, або *colorad* – колорадський жук перетворився на зневажливу назву проросійських сепаратистів в Україні, які позначають себе чорно-жовтою (чорно-помаранчевою) смугастою “георгіївською стрічкою”, що зовнішньо нагадує забарвлення цих комах.

Що стосується структури реалій, то вважається, що “поняття, віднесені до реалій, можуть бути виражені окремими словами, словосполученнями, реченнями і скороченнями”

[2, с. 18]. Включення до реалій такого скорочення, як аббревіатури також логічне, оскільки вони являють собою стягнені в одне “слово” номінативні словосполучення.

Наприклад, the young but influential *FIG* – нова, але вже впливова фінансово-промислова група (financial-industrial group); humanitarian catastrophe unfolding in *ATO zone* – в зоні АТО назріває гуманітарна катастрофа (сьогодні у більшості українців Антитерористична операція асоціюється зі збройним конфліктом на частині території Донецької і Луганської областей, з неоголошеною “гібридною війною” Росії проти України), country was preparing lawsuits against the self-proclaimed Donetsk and Lugansk People’s Republics (*DNR* and *LNR*, respectively) – держава готує судові позови проти самопроголошених Донецької та Луганської народних республік (ДНР та ЛНР відповідно), тобто проти невизнаних квазі-державних утворень на частині територій Донецької і Луганської областей України, що входять до складу так званого Союзу народних республік (Новоросія), й визнані Україною терористичними організаціями.

Серед способів відтворення реалій у перекладознавстві часто визначаються такі, можна сказати, головні, як транслітерація, калькування, пояснюючий переклад [8, с. 250; 9, с. 62].

На основі зіставлення англomовних перекладів української прози з їхніми оригіналами мовознавці говорять також про наступні способи трансляційного перейменування реалій: транскрипцію (транслітерацію), гіперонімічне перейменування, дескриптивну перифразу, міжмовну конотативну транспозицію, калькування (повне та часткове), комбіновану реномінацію та контекстуальне розтлумачення [5, с. 50-56].

Для перекладу реалій, що містять власні назви, зокрема й імена осіб, необхідне чітке розуміння всіх нюансів значення референтів. Тому потрібні глибокі фонові знання, які дозволяють розшифрувати асоціативні ряди, що виникають у пам’яті носіїв іншої мови і культури у даний історичний відрізок часу. Це так звані алюзії – натяки на відомі нації факти, події та характеристики, так чи інакше пов’язані з іменами політичних і державних діячів, відомими суспільству особистостями. Наприклад, *anti-Kuchma journalist* – Г. Гонгадзе; *Gongadze’s fate* – доля журналіста, вбитого за розслідування діяльності президента; *the so-called Melnichenko recordings* – записи розмов сенсаційного характеру, зроблені в президентському кабінеті майором Управління державної охорони України М. Мельниченко; *the Boiko tower* – скандальна тіньова комерційна угода, пов’язана з купівлею державою нафтодобувної платформи за часів роботи Ю. Бойка міністром енергетики; *attempts of Bankova* – спроби Президента або представників його адміністрації (від назви вулиці, де розташовані Адміністрація Президента України та офіційна резиденція Глави держави, що вживається за аналогією з Downing Street у Лондоні); *“MinStets”* – новостворене Міністерство інформаційної політики України, яке очолив парламентар і журналіст Ю. Стець.

До алюзій, що потребують пояснюючого перекладу, можемо віднести, приміром: a number of *“mask shows”* (raids of special services in masks) – маски-шоу (захоплення підприємств рейдерами або співробітниками правоохоронних органів), to the accompaniment of *surzhyk* (the local vernacular that is no longer Ukrainian and nor quite Russian) – суржик (елементи двох або кількох мов, об’єднані штучно, без дотримання норм літературної мови), *government “temniki”* or unofficial state guidelines – темник (походить від початкової назви документу *“Темы недели”* й позначає щоденні в 2001-2004 роках закриті директиви керівництву українських ЗМІ щодо висвітлення в новинах політичних подій в Україні), *Yarosh’s business card* refers to a business card for the Ukrainian presidential candidate – візитка Яроша асоціюється із збройною провокацією у Слов’янську, до якої причетні спецслужби Росії, але провина, за повідомленнями прокремлівських ЗМІ, покладена на українську політичну силу “Правий сектор” та її лідера Дмитра Яроша.

Суспільно-політичними реаліями, що потребують пояснюючого перекладу, вважаємо такі неологізми, як: Ukrainians do not call their dead comrades “victims”, they call them “heroes” or the *“Heavenly Hundred”* – Небесна сотня (прийнята в Україні збірна назва загиблих учасників акцій протесту у грудні 2013 – лютому 2014 року) і за аналогією *the Volunteer*

Hundred is providing care for the wounded ATO soldiers – Волонтерська сотня (платформа, що об'єднує активістів у роботу за трьома напрямками: допомога бійцям АТО, пораненим і вимушеним переселенцям) та *Dyvanna Sotnya*, armchair warriors – Диванна сотня (так звані “воїни Інтернету”, які ведуть віртуальні бойові дії в галузі історії та політики на сайтах новин, у форумах і соцмережах, що також називаються диванними військами, кухонними генералами, пивною дивізією, диванним спецназом).

Деякі суспільно-політичні реалії передаються за допомогою транслітерації: *apparatchik*, *siloviki*, *dacha*. Другі – перекладаються через уже існуючий, уживаний англомовний еквівалент: Голова Верховної Ради – *Chair of Parliament / Speaker of Parliament*, Віцепрем'єр-міністр з питань європейської інтеграції – *Deputy (або Vice) Prime Minister for European Integration*, Голова Національного банку – *Central Bank Governor*. Треті – передаються за допомогою наявного англомовного еквіваленту та транслітерації: керівник Міністерства внутрішніх справ – *the leader of the Interior Ministry, or M.V.S.*; у штаб-квартирі воєнної розвідки – *at the headquarters of the military intelligence service, the G.U.R.*

Лексичі, яка позначає українські реалії, притаманна динамічність в утворенні. Головна її мета – адекватно відображати події, явища, процеси життя країни засобами іноземної мови, передавати особливості перетворень в українському суспільстві яскраво, емоційно, що в окремих випадках вдається завдяки стійким ідіоматичним характеристикам, стилістичній забарвленості, гротескним порівнянням. Наприклад, *officers tunneled information* – співробітники злили інформацію (тобто таємно передали, зазвичай за винагороду); *pro-regime elites are jumping ship* – можновладці-прибічники режиму утікають з корабля; *the “weak links” were once again removed from the oblast politician chain* – знову розпочалося усування “слабких ланок” з регіонального політичного ланцюга; *five more governors “bit the dust”* – покатилося ще п'ять голів керівників; *the EU must not behave like a bull in a china shop* – ЄС не має поводитися, як слон у посудній крамниці; *the block is also wedged between a rock and a hard place* – ця політична сила також опинилася між Сциллою і Харибдою (між молотом і ковадлом, між двох вогнів).

Низка реалій передається через перенесення, розширення значення слова. Наприклад, *participant of Maydan* – учасник Майдану, *free-thinking Maydan* – вільнодумний Майдан. Адже слово *Maydan* мало не стільки пряме значення, скільки вживалося для позначення понять “революціонер”, “опозиційно налаштоване населення”.

Існування в мові лексичної синонімії ставить перед перекладачем особливі завдання. Абсолютних синонімів дуже мало. Крім того, синоніми не завжди можуть замінити один одного. Вони можуть бути придатними в одному контексті і виявитися непридатними в іншому. Приміром, розблокувати державні установи – *to unblock government buildings / to de-block government buildings* (обидва згадані синоніми, очевидно, є близькими за значенням); голова розвідувальної служби – *the Foreign Intelligence Service Chairman*, але *the spy chief* (стилістичні синоніми відрізняються емоційною забарвленістю, відношенням до різних стилів).

Розглянемо більш детально основні морфолого-синтаксичні способи утворення нових лексем з позначенням українських реалій в іноземній мові.

В англійській мові, як і в українській, широко використовується афіксація – творення нових слів від основ існуючих слів за допомогою суфіксів і префіксів. Знання семантики суфіксів і префіксів допомагає зрозуміти значення незнайомих слів, утворених за їх допомогою від знайомих слів.

Префікс *re-* використовується для утворення від дієслівних основ нових слів, що мають значення повторності дії або здійснення її наново. Наприклад, *to privatize* – приватизувати – *to re-privatize* – реприватизувати. Крім того, відбувається передача нового значення, незвичного для західних демократій – відбирати приватизоване. Саме це нове значення є вітчизняною реалією.

Негативний префікс *anti-* може утворювати з іменниками такі реалії: *anti-Kuchma demonstration* – протикучмівська (або антикучмівська) демонстрація, *anti-Yanukovich*

protesters – протестувальники, що виступали проти політики В. Януковича. Отже, переклад може відбуватися і за рахунок деривації, і бути описовим.

Позитивний префікс pro- може утворювати з іменниками такі реалії, як: *pro-European* – прибічник об'єднання з Європейським Союзом (або проєвропейський), *pro-US troops* – проамериканські війська.

Префікс post- з іменниками створює реалії для позначення минулого: *post-Soviet landscapes* – пост-радянський простір, *postwar reconstruction* – повоєнна відбудова.

Суфікси -er, -or використовуються як продуктивні способи утворення реалій від дієслівних основ іменників, що позначають професію або властиві для даної особи дії. Наприклад, *liquidator* – ліквідатор наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції, *lustrator* – “Люстратор”, програма на українському телебаченні, журналісти якої роблять сенсаційні розслідування суспільно значущих проблем; однойменні сайти і форуми, що містять компрометуючі матеріали про незаконну діяльність державних службовців та співробітників правоохоронних органів.

Суфікс -ion (також -tion, -ation, -sion) – є афіксами абстрактного іменника. За допомогою таких суфіксів від основи дієслова утворюються іменники, що позначають дію або процес: *separation of power* – принцип розмежування влади; стан або якість: *patronation* – роздача президентом своїм соратникам по команді високих посад; конкретний результат дії: *demarcation* – встановлення і позначення на місцевості межі між сусідніми державами.

Одним із найдавніших, універсальних і розповсюджених способів словотвору в англійській мові є словоскладання, яке не втратило своєї активності і в наш час: більш однієї третини всіх новоутворень у сучасній англійській мові – складні слова. Складні слова пишуться через дефіс або разом. Наприклад, *self-proclaimed republics* – самопроголошені республіки, *clan-oligarchic system* – кланово-олігархічна система.

Конверсія – один з найбільш поширених способів словотворення в англійській мові. Це творення нових слів від слів, що належать до іншої частини мови, без додавання афіксів. За допомогою конверсії, головним чином, утворюються іменники від дієслів, дієслова від іменників і дієслова від прикметників. У суспільно-політичній лексиці це зустрічається досить рідко, але в той же час можемо навести деякі цікаві приклади: *cossack* історична реалія – член самоврядної чоловічої військової громади, у сучасному контексті – козак М. Гаврилюк як один із символів Євромайдану, *Cossack battalion* козацький батальйон, бойовий добровольчий підрозділ для участі в АТО – *to cossack* козакувати (бути козаком, парубкувати, а також боротися за волю, боронити рідну землю); *Maydan* Майдан – *to maydan* майданувати, брати участь в акціях протесту.

Таблиця 1

Морфологічні моделі передачі реалій

Префіксація	
Re-	<i>re-deploy</i> – передислокувати
Anti-	<i>anti-circumvention measures</i> – заходи, спрямовані на обхід виконання умов
Pro-	<i>pro-opposition journalists</i> – опозиційні журналісти <i>pro-Russian militants</i> – проросійські бойовики <i>pro-separatist population</i> – просепаратистська частина населення
Post-	<i>post-Maydan environment</i> – ситуація після Революції Гідності
Суфіксація	
-or, -er	<i>antiraiders</i> – правозахисник, борець із незаконним захопленням підприємств
-ion, -tion, -ation, -sion	<i>mobilization</i> – мобілізація <i>rotation</i> – чергування, ротація <i>annexation</i> – анексія

Слово складання	<i>ceasefire</i> – припинення вогню <i>self-government</i> – самоврядування
Конверсія	<i>Maydan</i> Майдан – <i>to maydan</i> майданувати, брати участь в акціях протесту

Крім того, щоб два слова утворили словосполучення, вони повинні підходити за своїм лексичним значенням і граматично пов'язуватися. Словосполучення можуть утворюватися тільки повнозначними словами, службові ж слова виражають різні граматичні значення. Отже, розглянемо морфолого-синтаксичні моделі словосполучень, що відображають сучасні суспільно-політичні реалії.

Таблиця 2

Морфолого-синтаксичні моделі передачі реалій

N+N	<i>Central Election Commission</i> – Центральна виборча комісія <i>Self Reliance</i> – політична партія “Об’єднання “Самопоміч” <i>tariff escalation</i> – зростання тарифів <i>information wars</i> – інформаційні війни
N+N+N	<i>Kyiv City Council</i> – Київська міська рада <i>the Shevchenkivsky district Council</i> – Рада Шевченківського району <i>Ukraine-Russia clashes</i> – протиріччя між Україною та Росією <i>district recruitment office</i> – районний військовий комісаріат
Prep+N	<i>anti-terrorist operation</i> – антитерористична операція <i>pro-Ukrainian rallies</i> – проукраїнські мітинги <i>pro-Kremlin mass media</i> – прокремлівські ЗМІ
Prep+N+N	<i>inter-party meeting</i> – міжпартійна зустріч <i>pro-NATO coalition</i> – коаліція прибічників НАТО <i>Anti-globalization front</i> – громадське об’єднання “Антиглобалістський фронт”
Adj+N	<i>Lviv oblast</i> – Львівська область <i>Donetsk region</i> – Донецький регіон <i>Crimean autonomy</i> – Кримська автономія <i>SeveroDonesk summit</i> – Северодонецький з’їзд <i>military-civil administration</i> – військово-цивільна адміністрація <i>foreign Ukrainians</i> – українці, що проживають за кордоном
Adj+N+N	<i>Ukrainian Armed Forces</i> – українські Збройні сили <i>new ceasefire agreement</i> – нова угода про припинення вогню <i>alternative peace plan</i> – альтернативний мирний план
Adj+N+prep+N	<i>All-Ukraine summit in Kyiv</i> – Всеукраїнський з’їзд у Києві <i>administrative pressure on judges</i> – адміністративний тиск на суддів <i>military control over Crimea</i> – військовий контроль над Кримом
N+prep+Adj+N	<i>foreigners of Ukrainian descent</i> – іноземці українського походження <i>the system of commercial courts</i> – система господарських судів <i>Community of Crimean Tatars</i> – громадська організація “Земляцтво кримських татар”

Висновки. Таким чином, виникнення слів-реалій в українській мові та їхній переклад англійською зумовлені необхідністю номінації предметів, понять та явищ, специфічних для окремої лінгвокультурної спільноти – у даному випадку – української дійсності. Вони передаються за лексичними та граматичними нормами мови перекладу. Очевидно, що визначення лінгвістичного статусу реалій становить певні труднощі, оскільки між окремими групами референтів та номінуючими їх мовними одиницями не існує однозначної відповідності.

Говорячи про формування компетентності в перекладі лексики, що виражає реалії українського суспільного та політичного життя, можемо звернути особливу увагу на такі аспекти: процеси та тенденції розвитку мови; синтаксичне й семантичне словотворення, стимули для утворення та збереження нового слова або словосполучення; взаємодія словотворчих моделей мови-джерела та мови перекладу під час передачі реалій; варіативність і синонімія у передачі реалій.

Особливості перекладу такої категорії суспільно-політичних реалій, як військові реалії можуть бути предметом подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бахов І.С. Формування професійної міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів у ВНЗ / дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2011. – 283 с.
2. Верещагин Е.М., Костомаров В. Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – М., 1990. – 269 с.
3. Виноградов В.С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. – М.: Изд-во МГУ, 1978. – 174 с.
4. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980. – 342 с.
5. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози) // Теорія і практика перекладу. – К., – 1986. – № 13. – С. 50-59.
6. Слободянюк Н.П. Проблема передачі національної своєрідності твору мовою перекладу // Мандрівник. – К., 2003. – № 35. – С. 53-56.
7. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. – К.: Фірма “ІНКІС”, 2006. – 248 с.
8. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика. – М.: Воениздат, 1973. – 253 с.
9. Шевчук В. Н. Относительно калькирования реалий на английском языке // Лингвистические проблемы перевода. – М., 1981. – С. 62-67.

Рецензент: к.пед.н., доц. Назола О.В.

к.пед.н., доц. Кирда А.Г., к.филол.н., проф. Письменная О.А.
**ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ПЕРЕВОДЕ НА МАТЕРИАЛЕ
СОВРЕМЕННЫХ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЙ**

В статье рассматриваются вопросы, связанные с обучением студентов, курсантов, слушателей ВВУЗ важным аспектам перевода лексики, которая отражает сегодняшние реалии жизни нашей страны. Приводятся наиболее интересные примеры общественно-политических, интернациональных, современных, ономастических и ассоциативных реалий. Обращается внимание на особенности перевода аббревиатур, аллюзий, неологизмов, идиом, синонимов, а также на морфологические и морфолого-синтаксические модели передачи реалий.

Ключевые слова: реалии, аллюзии, аббревиатуры, неологизмы, идиомы, синонимия, фоновые знания, ассоциативные ряды.

Ph.D. Kyrda A.G., Ph.D. Pysmenna O.O.

TRANSLATION COMPETENCE FORMING WITH CURRENT POLITICAL AND SOCIAL REALITIES AS AN EXAMPLE

The article deals with the issues of teaching students, cadets, postgraduates of universities and academies important aspects of vocabulary translation, which reflects current realities of our country's life. There are the most interesting examples of social and political, international, contemporary, onomastic, associative realities. The attention is paid to translation peculiarities of abbreviations, allusions, neologisms, idioms, synonyms, as well as to morphological and syntactical patterns of realities translation.

Key words: realities, allusions, abbreviations, neologisms, idioms, synonymy, background knowledge, associative lines.

